

دعوای بطلان و فسخ نکاح در رویه دادگاهها

گروه پژوهشی

انتشارات چراغ دانش

فهرست کلی

۷	مقدمه.....
۹	معرفی و نمونه دادخواست دعوی بطلان و فسخ نکاح.....
۱۱	معرفی دعوی بطلان و فسخ نکاح.....
۳۳	دعوی فسخ و بطلان نکاح در رویه دادگاه‌ها.....
۱۵۹	دعوی بطلان و فسخ نکاح در آرای دادگاه‌ها.....
۱۸۳	دعوی بطلان و فسخ نکاح در نشست‌های قضائی.....
۲۰۷	دعوی فسخ و بطلان نکاح در نظریه‌های مشورتی.....
۲۱۷	دعوی بطلان و فسخ نکاح در قوانین و مقررات قانونی.....
۲۱۹	قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱.....
۲۳۴	آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده ۱۳۹۱.....
۲۵۱	قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳.....
۲۶۱	آیین‌نامه قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳.....
۲۶۷	منابع و مآخذ.....

فهرست جزئی

۷	مقدمه.....
۹	معرفی و نمونه دادخواست دعوی بطلان و فسخ نکاح.....
۱۱	معرفی دعوی بطلان و فسخ نکاح.....
۱۱	مبحث اول: انواع نکاح و تفاوت و تشابه آن.....
۱۴	مبحث دوم: دعوی بطلان عقد نکاح.....
۱۴	گفتار اول: نکاح بدون قصد و رضا.....
۱۴	گفتار دوم: شروط مبطل عقد ازدواج.....
۱۷	مبحث سوم: دعوی فسخ عقد نکاح.....
۱۷	گفتار اول: عیب مشترک.....
۱۷	گفتار دوم: عیوب ویژه مرد.....
۱۸	گفتار سوم: عیوب زن.....
۱۹	گفتار چهارم: تدلیس.....
۲۱	گفتار پنجم: تخلف از شرط صفت.....
۲۱	گفتار ششم: تشریفات و آثار فسخ نکاح.....
۲۴	مبحث چهارم: تشریفات طرح دعوی فسخ یا ابطال نکاح.....

۲۴	گفتار اول: مرجع قضائی صالح در رسیدگی به دعوی فسخ و ابطال نکاح.....
۲۶	گفتار دوم: نحوه طرح دعوا ابطال و فسخ نکاح.....
۲۸	دادخواست ابطال عقد ازدواج به علت عدم رعایت غبطه و مصلحت.....
۲۹	دادخواست ابطال عقد ازدواج به علت وجود اکراه و فقدان قصد.....
۳۰	دادخواست صدور حکم تنفیذ فسخ نکاح به علت وجود عیب.....
۳۱	دادخواست تقاضای فسخ نکاح به جهت تدلیس.....
۳۲	دادخواست تقاضای صدور حکم مبنی بر فسخ نکاح به لحاظ جنون ادواری خواننده (زوجه).....
۳۳	دعوی فسخ و بطلان نکاح در رویه دادگاهها
۳۵	مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور
۳۵	۱. کلیه دعوی مربوط به طلاق قابل رسیدگی فرجامی می‌باشند.....
۳۹	۲. شرط اجازه ولی دختر باکره در ازدواج.....
۵۰	۳. صلاحیت دادگاه مدنی خاص در رسیدگی به دعوی خانوادگی.....
۵۳	۴. حضور قاضی مشاور زن در مواردی که دادگاه‌های عمومی حقوقی به علت عدم تشکیل دادگاه‌های خانواده.....
۶۲	مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور
۶۲	۱. فسخ نکاح به علت عدم اطلاع زوج از بیماری همسر.....
۶۲	۲. فوریت استفاده از خیار فسخ در فسخ نکاح.....
۸۲	۳. امکان فسخ نکاح از باب تخلف از وصف ضمنی سلامت.....
۱۱۶	۴. مبانی عرفی سلامت زوجین در عقد ازدواج.....
۱۴۶	مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور
۱۴۶	۱. ارجاع دعوی ابطال سند رسمی به داوری.....
۱۴۶	۲. رسیدگی به تقاضای حکم به بطلان نکاح.....
۱۴۶	۳. دادگاه صالح رسیدگی‌کننده بایستی نسبت به همه دعوی مطروحه اظهارنظر کند.....
۱۴۸	۴. فسخ نکاح به دلیل فقدان برخی اوصاف.....
۱۵۱	۵. شرایط ایجاب حق خیار در تدلیس.....
۱۵۴	۶. دعوی فسخ نکاح به دلیل پنهان کردن ازدواج قبلی.....
۱۵۹	دعوی بطلان و فسخ نکاح در آرای دادگاهها
۱۶۱	مبحث اول: آرای دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر
۱۶۱	۱. تدلیس در ازدواج به علت عدم اطلاع تأهل زوج.....
۱۶۲	۲. حصری بودن عیوب موجب فسخ نکاح.....
۱۶۴	۳. لزوم جزمی بودن علت در ادعای فسخ نکاح.....
۱۶۵	۴. دخالت کارآموز در دعوی فسخ نکاح.....
۱۶۷	۵. فوریت خیار فسخ نکاح در مورد جنون زوجه.....
۱۶۹	۶. مخفی کردن ازدواج قبلی و تدلیس در ازدواج.....

۱۷۰	۷. فسخ نکاح به دلیل بیماری روانی زوجه
۱۷۳	۸. فسخ نکاح به دلیل ارتداد
۱۷۶	۹. فوریت اعمال حق فسخ نکاح
۱۷۸	۱۰. شهادت در امور عدمی
۱۷۹	۱۱. درخواست فسخ نکاح به علت عدم بکارت زوجه
۱۸۱	مبحث دوم: آرای دادگاه‌های انتظامی قضات
۱۸۱	۱. بطلان عقد ازدواج طرفین با وجود سوابق مشعر بر صحت عقد
۱۸۳	دعوای بطلان و فسخ نکاح در نشست‌های قضائی
۱۸۵	۱. جواز صدور قرار تأخیر اجرای حکم در فرجام‌خواهی از رأی محکومیت غیرمالی
۱۸۷	۲. طرح دعوی خانوادگی در شوراها حل اختلاف
۱۸۹	۳. فوت یکی از زوجین در زمان عده فسخ نکاح
۱۹۰	۴. الزام زوج به بذل مدت در صورت عسر و حرج زوجه
۱۹۱	۵. امکان طرح دعوای مطالبه مهر در دادگاه محل وقوع عقد
۱۹۳	۶. شرایط مطالبه مهر در صورت محرز شدن یکی از عیوب زن
۱۹۴	۷. جواز توارث در ایام عده فسخ نکاح و طلاق
۱۹۵	۸. حق فسخ نکاح برای زوج به علت باکره نبودن زوجه
۱۹۶	۹. تقاضای فسخ نکاح در صورت جنون زوج در زمان افاقه
۱۹۷	۱۰. فسخ نکاح در عقد موقت
۱۹۷	۱۱. حق تعلق مهر به زوجه در فسخ نکاح به علت تدلیس وی
۱۹۸	۱۲. فسخ نکاح قبل از صدور حکم حجر
۱۹۹	۱۳. آثار حقوقی رعایت پاره‌ای از مقررات طلاق در خصوص فسخ نکاح
۲۰۰	۱۴. آثار حمل در تعلق نفقه به همسر ناشزه
۲۰۱	۱۵. دعوای فسخ نکاح به علت جنون یکی از طرفین
۲۰۲	۱۶. آثار و شرایط فسخ نکاح
۲۰۴	۱۷. اعتراض به گواهی عدم امکان سازش غیابی
۲۰۶	۱۸. مرجع رسیدگی به فسخ نکاح
۲۰۷	دعوای فسخ و بطلان نکاح در نظریه‌های مشورتی
۲۰۹	۱. اجرای حکم فسخ نکاح
۲۰۹	۲. گواهی عدم امکان سازش
۲۱۰	۳. حکم دادگاه بر بقاء ازدواج زن و شوهر
۲۱۰	۴. حق درخواست طلاق در ازدواج موقت یا دائم
۲۱۱	۵. درخواست طلاق از طرف زوجه‌ای که قیم زوج است
۲۱۲	۶. افسردگی زن از موارد فسخ نکاح نیست
۲۱۲	۷. عدم استفاده از خیار فسخ نکاح و اسقاط آن

۲۱۳	۸. وجود حق فسخ در صورت تدلیس در نکاح.....
۲۱۴	۹. کارآموزان وکالت حق قبول دعاوی مربوط به فسخ نکاح و طلاق را دارند.....
۲۱۴	۱۰. تحقق نفقه و مهر در فسخ نکاح.....
۲۱۵	۱۱. عدم توانایی زوج در انجام وظایف زناشویی.....
۲۱۵	۱۲. شرط عدم نزدیکی در نکاح.....
۲۱۷	دعوی بطلان و فسخ نکاح در قوانین و مقررات قانونی.....
۲۱۹	قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱.....
۲۳۴	آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده ۱۳۹۱.....
۲۵۱	قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳.....
۲۶۱	آیین‌نامه قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳.....
۲۶۴	در قانون مدنی.....
۲۶۷	منابع و مأخذ.....

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هرکدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه

۲. آراء اصراری

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر

۵. نشست‌های قضائی

۶. نظریه‌های مشورتی

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

فصل اول

معرفی دعوی بطلان و فسخ نکاح

نکاح در لغت به معنی ضم و پیوستن است در زبان فارسی معادل کلمه «نکاح» از عقد ازدواج استفاده می‌شود و در تعریف نکاح آمده است که به موجب آن زن و مردی به منظور تشکیل خانواده و شرکت در زندگی با هم متعهد شده‌اند و در اصطلاح حقوقی نکاح توافق اراده انشایی زن و مرد مبنی بر ایجاد رابطه زوجیت می‌باشد.

مبحث اول: انواع نکاح و تفاوت و تشابه آن

گفتار اول: انواع نکاح

رابطه حقوقی میان زن و مرد، می‌تواند به دو شکل دائم یا موقت شکل بگیرد و نوع نکاح را نیز ایشان تعیین می‌نمایند و در صورت اختلاف در نوع نکاح نیز اکثریت حقوقدانان معتقدند که باید اصل را بر وقوع عقد نکاح دائم دانست و نکاح موقت جنبه فرعی دارد.

بند اول - نکاح دائم: رابطه‌ای حقوقی که به وسیله عقد بین زن و مرد برای همیشه حاصل می‌گردد را «نکاح دائم» می‌گویند. در مقابل اگر این رابطه برای مدت معین باشد از آن به نکاح منقطع یا موقت نام می‌برند. مطابق قانون حمایت خانواده جدید، در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، اصل بر نکاح دائم می‌باشد.

بند دوم - نکاح موقت: همانگونه که ذکر شد، چنانچه رابطه زوجیت میان زن و مرد مقید به مدت معین باشد، نکاح موقت یا منقطعه (یا در اصطلاح عامیانه، صیغه) واقع می‌گردد. شرایط و موانع نکاح منقطع همان است که در نکاح دائم آمده است آثار آن هم اصولاً جز در مورد نفقه و ارث همان آثار نکاح دائم است به‌ویژه از لحاظ اولاد تفاوتی بین نکاح دائم و منقطع نیست و فرزند ناشی از این نکاح از کلیه حقوق فرزند ناشی از نکاح دائم برخوردار است.

گفتار دوم: تفاوت نکاح دائم و منقطع

اهم این تفاوت‌ها عبارتند از:

۱. تعیین مدت در نکاح منقطع شرط صحت است، در حالی که در نکاح دائم مدت وجود ندارد.

۲. تعیین مهر از شرایط اساسی نکاح منقطع است و عدم ذکر مهر در عقد موقت موجب بطلان عقد است در حالی که عدم ذکر مهر در نکاح دائم مؤثر در عقد دائم نیست.
۳. نکاح منقطع شوهر ملزم به دادن نفقه به زن خود نیست، مگر اینکه دادن نفقه شرط شده یا عقد مبنی بر آن جاری شده باشد در حالی که عکس این موضوع بر آثار نکاح دائم مترتب است.
۴. در نکاح منقطع بالعکس نکاح دائم مقررات طلاق جاری نمی‌شود و جدایی زن و شوهر با انقضاء یا بذل مدت یا فسخ نکاح تحقق می‌یابد.
۵. عده زوجه منقطع پس از جدایی از شوهر (در غیر زن آبستن) دو طهر است اعم از اینکه جدایی به علت فسخ نکاح یا انقضاء یا بذل مدت باشد درحالی که عده طلاق یا فسخ در نکاح دائم ۳ طهر است.^۱
۶. در نکاح منقطع زن و شوهر از هم ارث نمی‌برند در حالی که نکاح دائم حق ارث بردن برای زوجین ایجاد می‌کند.

۱. ر.ک. مواد ۹۰۷۵، ۱۰۹۵، ۱۱۱۳، ۱۱۲۰، ۱۱۵۱ و ۱۱۵۲ قانون مدنی.

گفتار سوم: شرایط صحت نکاح

نکاح واقع می‌شود به ایجاب و قبول به الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید و هر زنی را که خالی از موارد نکاح باشد، می‌توان خواستگاری نمود. البته تعیین زن و شوهر به نحوی که برای هیچ‌یک از طرفین در شخص طرف دیگر شبهه نباشد از شرایط صحت نکاح می‌باشد.^۱

۱. ر.ک. مواد ۱۰۳۴ و ۱۰۶۷ قانون مدنی.

مبحث دوم: دعوی بطلان عقد نکاح

بطلان، سه ویژگی دارد:

۱. در بطلان، تنفیذ صریح یا ضمنی عقد ممکن نیست؛ یعنی، عقد باطل را نمی‌توان صحیح نمود.

۲. در بطلان مرور زمان غالباً جاری نمی‌شود.

۳. هر کس در بطلان نفعی داشته باشد برای صدور حکم بطلان می‌تواند اقامه دعوا کند.

گفتار اول: نکاح بدون قصد و رضا

عقد نکاح از عقود معین بوده و واقع می‌شود به ایجاب و قبول به الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید و عاقد نیز باید قاصد باشد؛ بنابراین، اگر قصد و رضا معدوم یا ناقص باشد عقد نکاح حسب مورد باطل یا غیر نافذ می‌شود. در این خصوص مقنن تکلیف نموده است که: «رضای زوجین شرط نفوذ عقد است و هرگاه مکره بعد از زوال گره عقد را اجازه کند نافذ است مگر اینکه اکراه به درجه‌ای بوده که عاقد فاقد قصد باشد.» و از سوی دیگر اگر اطراف عقد نکاح در حال خواب یا بیهوشی یا مستی عقد نمایند این عقد به واسطه فقدان قصد باطل می‌باشد.

گفتار دوم: شروط مبطل عقد ازدواج

بر اساس ماده ۲۳۳ ق.م. شروط خلاف مقتضای ذات عقد باطل است و منظور از خلاف مقتضای ذات عقد این است که با طبیعت و ذات قرارداد منافات داشته باشد؛ مثلاً، شرط شود دو طرف ازدواج تمتع جنسی از یکدیگر نبرند که با طبیعت ازدواج در تضاد است و این شرط این معنا را می‌رساند که اصلاً منظور دو طرف ازدواج نبوده و توافقی بین آن‌ها صورت نگرفته است، چنین شرطی هم باطل و هم موجب بطلان عقد است.

الف) موارد بطلان نکاح در ق.م: اهم موارد بطلان عقد نکاح اعم از دائم یا موقت به

شرح ذیل می‌باشد:

۱. نکاح با محارم. (مواد ۱۰۴۷ و ۱۰۴۶ و ۱۰۴۵ ق.م.)

۲. نکاح با خواهر زن. (ماده ۱۰۴۸ ق.م.)

۳. نکاح با زن شوهردار یا هر زنی که در عده طلاق یا وفات است با علم به عده و حرمت طلاق. (مواد ۱۰۵۱ و ۱۰۵۰ ق.م)
 ۴. نکاح بدون اجازه زوجه با دختر برادر زن و یا دختر خواهرزن وی (که از آن می‌توان به نکاح غیر نافذ نیز یاد کرد)
 ۵. نکاح با زن سابق که به‌واسطه لعان از وی جدا شده است. (ماده ۱۰۵۲ ق.م)
 ۶. نکاح در حال احرام. (ماده ۱۰۵۳ ق.م)
 ۷. عقد زنی که در زمان علقه زوجیت با همسر سابقش یا در زمان عده رجعیه با وی زنا صورت گرفته است. (ماده ۱۰۵۴ ق.م)
 ۸. نکاح با مادر، خواهر و یا دختر پسری که با او عمل شنیع صورت داده است. (ماده ۱۰۵۶ ق.م)
 ۹. نکاح با زنی که سابقاً با دختر یا مادر وی نزدیکی به شبهه یا زنا شده است. (ماده ۱۰۵۵ ق.م)
 ۱۰. نکاح با زنی که سه دفعه متوالی زوجه او بوده و مطلقه گردیده مگر به‌واسطه دخالت محلل. (ماده ۱۰۵۷)
 ۱۱. نکاح همسر سابقی که به ۶ طلاق که حکم شش تای آن عمدی است مطلقه شده باشد. (ماده ۱۰۵۸)
 ۱۲. نکاح دائم مرد مسلمان با زن غیر مسلمان غیر اهل کتاب (ماده ۱۰۵۹) و نکاح مرد غیر مسلمان با زن مسلمان
 ۱۳. تعلیق در عقد نکاح. (ماده ۱۰۶۸)
 ۱۴. نکاح با زن مجبور و مکره در صورت عدم تنفیذ وی.
 ۱۵. عدم تعیین مهر و مدت در عقد موقت. (مواد ۱۰۹۵ و ۱۰۷۶)
 ۱۶. عدم توالی بین ایجاب و قبول عقد نکاح. (ماده ۱۰۶۵)
 ۱۷. عدم معلوم بودن زن و شوهر برای یکدیگر که موجب شبهه باشد. (م ۱۰۶۷)
- (ب) نتایج بطلان: بر نکاح باطل خواه نزدیکی واقع شده خواه نشده باشد، اصولاً نتیجه‌ای مترتب نیست؛ یعنی، هیچ‌یک از طرفین از احکام نکاح و حقوقی که از آن ناشی می‌شود،

نمی‌توانند استفاده کنند. با این وجود قانون‌گذار در بعضی از موارد؛ مثلاً، در موردی که زن یا مرد یا هر دو جاهل به شرایط نکاح بوده‌اند در پاره‌ای از احکام مثل نسب (ماده ۱۱۶۶ ق.م) مهر (ماده ۱۰۹۹ ق.م) ارث (مواد ۱۱۲ و ۱۱۴ ق.م) ارفاقی در باب شخص جاهل قائل می‌شود.

مطابق ماده ۱۱۲۰ ق.م: «**عقد نکاح به فسخ یا طلاق یا به بذل مدت در عقد انقطاع منحل می‌شود.**» بدیهی است فوت یکی از زوجین نیز موجب انحلال نکاح است فسخ نکاح دارای قواعد ویژه‌ای است؛ چرا که پاره‌ای از عیوب در مرد یا زن یا تدلیس و تخلف از شرط صفت از موجبات فسخ به شمار می‌آید که در ادامه به تشریح هر کدام خواهیم پرداخت.